

Reliker och relikbruk i det medeltida Norden

Lena Liepe

Lena Liepe: *Reliker och relikbruk i det medeltida Norden*. Utgiven av Runica et Mediaevalia, Scripta Minora 11, Stockholm 2020. Inbunden, 178 sidor, ill. ISBN 978-91-8856877-9.

Reliker var ämnet för den doktorsavhandling av Sofia Lahti som recenserades av Lena Liepe i förra numret av ICO. Nu har hennes egen bok om själva relikerna och deras kult i det medeltida Norden utkommit. I den utreds hur och varför de förvärvades, hur de förvarades och hanterades, och vilken roll de spelade i olika religiösa ceremonier i såväl de små socken- som de stora domkyrkorna. Studien baseras på en omfattande genomgång av källorna till medeltida relik och relikbruk: bevarade relik och relikvarier, kyrkliga ritualer för altarinvingningar och processioner, relikfester, translationer, legender, mirakelsamlingar och kyrkolagar. Den omfattar hela Norden, inklusive Island och Färöarna, det vill säga ett under den aktuella perioden kulturellt sett relativt väl sammanhållet kulturområde. Materialet redovisas och diskuteras utförligt och det redovisade resultatet fyller ett tidigare besvärande tomrum, både för forskare och en bredare läsekrets.

Även om författarens huvudintresse inte är föremålens (relikskrin, relikskåp, altaren och altaruppsatser) ikonografi så finner man en hel del av sådant intresse i boken. Bildbeskrivningarna och -analyserna är emellertid mestadels ganska korta och för den som vill fundera vidare på exempelvis relikskrinens ikonografi så finns det ett ypperligt bildmaterial i boken. Det vill säga, det hade varit till

ännu större nytta om det inte återgetts i så litet format. I den tvåspaltiga layouten har nästan alla illustrationer lagts i spaltbredd (ca 73 mm), vilket naturligtvis mestadels inte möjliggör studiet av annat än de stora dragen. Här har utgivaren, sannolikt av besparingsskäl, kastat ut ett antal barn med badvattnet.

Likväl kan det konstateras att det handlar om en utmärkt publikation. Språket flyter mycket bra, klart och redigt, om kanske lite väl bemängt med specialtermer som kan få även den inbitne ikonografen att klia sig i nacken (en förteckning över använda specialtermer och deras definitioner kunde ha varit på sin plats). Notapparaten och litteraturförteckningen är föredömliga, liksom registret, utan vilket det hade varit svårt att navigera mellan alla helgon, kyrkliga potentater, kyrkor och skribenter. Beläsenheten och kringsynen är imponerande, och avviker bjärt mot den allmänna tendensen – även inom humaniora – till allt ytligare historiekunskaper. De refererade verken utgör tillsammans en lista över i stort sett allt som är värt att läsa på området. Den vetenskapliga halten är genomgående hög och volymen utgör ett tungt, synnerligen läsvärt, läsbart och mycket klagörande bidrag till kännedomen om relikernas roll i det medeltida Nordens kyrka och samhälle.

Lars Berggren